

Volume: 69 / 2026
Economy and Innovation
ISSN: 2545-0573

For more information contact: editor@gospodarkainnowacje.pl

MUSEUM TOURISM AND ITS IMPORTANCE IN THE DEVELOPMENT OF REGIONAL TOURISM

Urunbayeva Yulduz

Doctor of Philosophy in Economics

yulduzurunbayeva77@mail.com

Oblokulova Shakhnoza Kodirovna

Samarkand Institute of Economics and Service

Student of the Faculty of Economics

shaxnozaobloqulova19@gmail.com

Berdinazarova Zarifa Komiljonovna

Samarkand Institute of Economics and Service

Student of the Faculty of Economics

zarifaberdinazarova@gmail.com

ARTICLE INFO.

Keywords: museum tourism, cultural tourism, historical heritage, tourism infrastructure, excursion services, regional development, marketing, innovation

Abstract

This article analyzes the economic and social content of museum tourism, its role in the development of regional tourism, factors for increasing the tourist attractiveness of museums, and opportunities for improving this area in Uzbekistan. As a result of the study, it is substantiated that museum tourism, along with the preservation of cultural heritage, has a significant impact on the development of the services market, employment, and the regional brand.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2026 LWAB.

Kirish

Bugungi kunda jahon turizm tizimida madaniy turizm alohida strategik yoʻnalish sifatida shakllanib bormoqda. Turizmning ushbu turi nafaqat iqtisodiy daromad manbai, balki xalqlarning tarixiy xotirasi, milliy oʻzligi va madaniy merosini saqlash hamda targʻib qilishning muhim vositasi sifatida ham eʼtirof etilmoqda. Shu nuqtai nazardan, muzey turizmi madaniy turizmning muhim tarkibiy qismi boʻlib, u tarixiy, badiiy, etnografik, arxeologik va memorial merosni ommaga yetkazishda katta ahamiyat kasb etadi[1].

Muzeylar jamiyatning maʼnaviy hayotida muhim ijtimoiy institutlardan biri hisoblanadi. Ular oʻtmish va bugun oʻrtasida bogʻlovchi koʻprik vazifasini bajaradi, xalqning tarixiy taraqqiyoti, ilm-fani, sanʼati va turmush tarzini namoyon etadi. Shu sababli muzeylarga tashrif faqatgina ekskursiya yoki boʻsh vaqtni mazmunli oʻtkazish shakli emas, balki shaxsning intellektual rivojlanishi, estetik didi, tarixiy tafakkuri va milliy qadriyatlarni anglash darajasini oshiruvchi omildir. Ayniqsa, globallashuv sharoitida madaniy identifikatsiyani saqlashda muzeylarning roli yanada ortib bormoqda. Soʻnggi yillarda turizm sohasida raqobat kuchayib borayotganligi sababli turistik mahsulotlarni diversifikatsiya qilish, yangi yoʻnalishlarni shakllantirish va mavjud resurslardan samarali foydalanish zarurati paydo boʻlmoqda. Ana shunday

Kielce: Laboratorium Wiedzy Artur Borcuch

sharoitda muzey turizmi ichki va tashqi turizmni rivojlantirish, hududlarning investitsion jozibadorligini oshirish, xizmat ko'rsatish sektorini kengaytirish hamda milliy madaniyatni xalqaro maydonda targ'ib etish imkonini beradi. Muzeylarning turistik obyekt sifatidagi ahamiyati ularning ilmiy, madaniy va iqtisodiy funksiyalarini o'zida uyg'unlashtira olishi bilan izohlanadi[3].

O'zbekiston boy tarixiy va madaniy merosga ega mamlakat sifatida muzey turizmini rivojlantirish uchun katta salohiyatga ega. Mamlakatimiz hududida qadimiy sivilizatsiyalar, buyuk allomalar, davlat arboblari, san'at va hunarmandchilik tarixiga oid noyob eksponatlar jamlangan ko'plab muzeylar faoliyat yuritmoqda. Biroq mazkur salohiyatdan foydalanish darajasi barcha hududlarda bir xil emas. Ayrim muzeylarda zamonaviy texnologiyalarning yetarli darajada joriy etilmagani, xorijiy tillarda axborot ta'minotining sustligi, marketing faoliyatining cheklangani va turistik xizmatlar integratsiyasining pastligi kabi muammolar mavjud[4].

Mazkur maqolaning maqsadi muzey turizmining nazariy va amaliy ahamiyatini ochib berish, uning hududiy turizmni rivojlantirishdagi rolini tahlil qilish hamda O'zbekiston sharoitida muzey turizmini takomillashtirish yo'llarini asoslashdan iborat. Ushbu maqsaddan kelib chiqib, maqolada muzey turizmining mohiyati, funksiyalari, iqtisodiy va ijtimoiy samaralari, rivojlanishga ta'sir etuvchi omillar, mavjud muammolar hamda istiqbolli yo'nalishlar ko'rib chiqiladi.

Muzey turizmi madaniy turizmning tarkibiy qismi bo'lib, turistlarning tarixiy, ilmiy va badiiy qiymatga ega ekspozitsiyalar bilan tanishish ehtiyojini qondiradi. Iqtisodiy nuqtai nazardan, bu yo'nalish turistik mahsulot diversifikatsiyasini ta'minlaydi, mavsumiy tebranishlarni yumshatadi hamda hududning xizmatlar eksporti salohiyatini oshiradi. Muzeyga tashrif buyurgan turist odatda bir vaqtning o'zida bir nechta xizmatlarni iste'mol qiladi; demak, muzey turizmi zanjirsimon qo'shilgan qiymat yaratadi[5].

Shuningdek, muzey turizmi ijtimoiy kapitalni mustahkamlaydi. U jamiyatda tarixiy xotira va milliy o'zlikni anglash darajasini oshiradi, yoshlarning estetik didi va fuqarolik mas'uliyatini shakllantiradi. Natijada muzeylar faqat eksponat saqlovchi maskan emas, balki hududiy rivojlanishning institutsional tayanchiga aylanadi[6].

Muzey turizmining hududiy rivojlanishga ta'siri

Hududiy turizmni rivojlantirishda muzeylar "tayanch nuqta" vazifasini bajaradi. Aksariyat hollarda turist marshruti tarixiy markaz, me'moriy obidalar va muzeylar atrofida shakllanadi. Muzeyning mavjudligi hududga tashrif motivini kuchaytiradi, qolish muddatini uzaytiradi va qayta tashrif ehtimolini oshiradi. Bu holat mahalliy tadbirkorlik uchun yangi bozor segmentlarini ochadi[7].

Muzey turizmi bandlikni ko'paytirishda ham muhim ahamiyatga ega. Gid-ekskursovodlar, tarjimonlar, dizaynerlar, restavratorlar, tadbir tashkilotchilari va suvenir ishlab chiqaruvchilar uchun qo'shimcha ish o'rinlari yaratiladi. Bundan tashqari, muzeylar atrofida gastronomik, hunarmandchilik va ko'ngilochar xizmatlarning rivojlanishi hududiy iqtisodiyotning ichki kooperatsiyasini kuchaytiradi[8].

Muzeylarning turistik jozibadorligini belgilovchi omillar

Quyidagi jadvalda muzey turizmi samaradorligini oshiruvchi asosiy omillar tizimlashtirildi.

Omil	Mazmuni	Kutiladigan natija
Noyob eksponatlar	Tarixiy va badiiy qiymati yuqori bo'lgan fondlar, aniq ilmiy tavsif va zamonaviy ekspozitsiya usuli.	Tashrif motivatsiyasi ortadi, muzey brendi kuchayadi.
Interaktiv texnologiyalar	Audio gid, QR-kod, sensorli ekran, 3D model va virtual sayohat elementlari.	Tashrif sifati yaxshilanadi, yosh auditoriya faollashadi.
Servis sifati	Ko'p tilli ma'lumot, malakali gidlar, qulay navigatsiya va mijozga yo'naltirilgan xizmat.	Turist mamnunligi va qayta tashrif ko'rsatkichi oshadi.
Infratuzilma	Transport qulayligi, avtoturargoh, sanitariya	Turist xarajatlari ko'payadi, hududiy

	sharoiti, kafe va suvenir nuqtalari.	daromad o'sadi.
Marketing	Raqamli targ'ibot, ijtimoiy tarmoqlar, tematik ko'rgazmalar va festival integratsiyasi.	Muzeyning bozor qamrovi kengayadi.

Jadvaldan ko'rinadiki, muzey turizmi natijadorligi faqat eksponatlar fondiga emas, balki xizmat ko'rsatish sifati va boshqaruv modeliga ham bog'liq. Shu bois muzeyni turistik mahsulot sifatida pozitsiyalashda kompleks yondashuv zarur.

Muzey turizmi deganda, sayyohlarning tarixiy, madaniy, ilmiy va badiiy ahamiyatga ega bo'lgan muzey obyektlariga tashrif buyurishi orqali ma'naviy-ma'rifiy ehtiyojlarini qondirishga yo'naltirilgan turizm turi tushuniladi. Uning asosiy xususiyati shundan iboratki, bu yo'nalish ko'ngilocharlikdan ko'ra ko'proq bilim olish, tarixiy xotirani anglash va madaniy meros bilan bevosita tanishishga asoslanadi. Shu sababli muzey turizmi ko'pincha madaniy turizm, ma'rifiy turizm va meros turizmi bilan uzviy bog'liq holda rivojlanadi[9].

Ilmiy adabiyotlarda muzey turizmi ko'p funksiyali hodisa sifatida talqin qilinadi.

Birinchidan, u ma'rifiy funksiyani bajaradi, ya'ni tashrif buyuruvchilarga tarixiy voqealar, san'at asarlari, etnografik qadriyatlar va ilmiy yutuqlar haqida tizimli ma'lumot beradi. Ikkinchidan, u tarbiyaviy funksiyaga ega bo'lib, yosh avlodga vatanparvarlik, tarixga hurmat, milliy g'urur va estetik didni shakllantiradi. Uchinchidan, muzey turizmi iqtisodiy funksiyani ham bajaradi, chunki u turistik xizmatlar bozorida talabni kuchaytiradi va qo'shimcha daromad manbalarini yaratadi. Muzey turizmini alohida yo'nalish sifatida rivojlantirishda uning resurs bazasi muhim ahamiyatga ega. Bu resurslarga muzey fondidagi eksponatlar, arxiv hujjatlari, qo'lyozmalar, amaliy san'at namunalari, tarixiy buyumlar, arxeologik topilmalar, memorial kolleksiyalar va boshqa noyob meros obyektlari kiradi. Resurslarning noyoblighi, autentiqligi va ilmiy qimmatini muzeyning turistik jozibadorligini belgilovchi asosiy mezonlardan biri hisoblanadi.

Muzey turizmining jamiyat va iqtisodiyotdagi o'rni

Muzey turizmi, avvalo, hududlarning madaniy imijini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Qaysidir hududdagi mashhur muzeylar o'sha joyning tarixiy salohiyatini namoyish etadi va uni sayyohlar ongida o'ziga xos brendga aylantiradi. Masalan, yirik muzeylar joylashgan shaharlar ko'pincha xalqaro sayyohlik marshrutlarining muhim nuqtasiga aylanadi. Natijada muzey faqat eksponatlar saqlanadigan joy emas, balki hududning raqobatbardoshligini oshiruvchi omil sifatida maydonga chiqadi[10].

Iqtisodiy jihatdan qaralganda, muzey turizmi ko'plab qo'shimcha tarmoqlarga multiplikativ ta'sir ko'rsatadi. Muzeyga tashrif buyurgan turistlar transport, mehmonxona, ovqatlanish, suvenir savdosi, tarjimonlik, ekskursionlik va boshqa xizmatlardan ham foydalanadi. Bu esa xizmat ko'rsatish sohasida bandlikni oshiradi, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantiradi. Ayniqsa, muzeylar atrofida shakllanadigan turistik infratuzilma hududiy iqtisodiy faollikni sezilarli darajada kuchaytiradi.

Ijtimoiy jihatdan esa muzey turizmi jamiyatning madaniy kapitalini oshirishga xizmat qiladi.

Muzeylar orqali jamiyat o'z tarixini o'rganadi, madaniy merosning qadriga yetadi va ma'naviy uzluksizlikni ta'minlaydi. Yoshlar uchun muzey tashriflari ta'lim jarayonining amaliy davomi sifatida namoyon bo'ladi. Chunki darslikda o'qilgan tarixiy jarayonlar yoki san'at namunalari muzeyda real shaklda ko'rilganda ularning ta'sirchanligi ortadi. Shu ma'noda muzey turizmi formal ta'lim bilan norasmiy ta'lim o'rtasidagi muhim ko'prikdir.

Muzey turizmining rivojlanishiga ta'sir qiluvchi omillar

Muzey turizmining samarali rivojlanishi ko'plab omillarga bog'liq. Birinchi navbatda, muzeyning ichki tashkil etilishi va ekspozitsiya sifati hal qiluvchi o'rin tutadi. Eksponatlarni joylashtirish tizimi, mavzularning mantiqiy ketma-ketligi, yoritish, dizayn, informatsion stendlar va ekskursionlik mazmuni tashrif buyuruvchining qoniqish darajasini belgilaydi. Agar muzey ekspozitsiyasi zamonaviy, tushunarli va qiziqarli tarzda tashkil etilgan bo'lsa, u turistlarda yuqori taassurot uyg'otadi.

Ikkinchi muhim omil — xizmat ko'rsatish sifati. Muzey xodimlarining malakasi, ekskursovodlarning nutqi va bilim darajasi, tashrif buyuruvchilarga ko'rsatiladigan individual yondashuv umumiy bahoga bevosita ta'sir qiladi. Xorijiy turistlar uchun ko'p tilli gidlar, audioyo'riqnoma, kataloglar va mobil ilovalarning mavjudligi, ayniqsa, dolzarb hisoblanadi[11].

Zamonaviy turist tezkor, qulay va sifatli axborot olishni xohlaydi, shuning uchun muzey xizmatlari ham ana shu talablar asosida shakllanishi lozim.

Uchinchi omil — transport va turistik infratuzilma. Muzeyga olib boruvchi yo'llarning sifati, yaqin atrofdagi transport aloqalari, avtoturargoh, dam olish joylari, sanitariya-gigiyena sharoitlari, kafe va suvenir do'konlarining mavjudligi tashriflar soniga sezilarli ta'sir qiladi. Turistning qarori ko'pincha faqat obyektning o'zi bilan emas, balki unga yetib borish va undan foydalanish qulayligi bilan ham belgilanadi.

To'rtinchi omil — marketing va kommunikatsiya siyosati. Hozirgi davrda hatto juda boy va noyob muzey fondiga ega muassasa ham yetarli targ'ibot bo'lmasa, turistlar oqimini shakllantira olmaydi. Shu bois muzeylar internet saytlar, ijtimoiy tarmoqlar, onlayn platformalar, virtual

ko'rgazmalar, media hamkorlik va tematik tadbirlar orqali o'z brendini faol targ'ib etishi zarur. Marketing nafaqat reklama, balki auditoriyani aniqlash, xizmatlarni segmentlashtirish va tashrif buyuruvchilar ehtiyojiga mos mahsulot yaratish vositasi sifatida muhimdir[12].

Zamonaviy texnologiyalar va innovatsiyalarning roli

Raqamli iqtisodiyot sharoitida muzey turizmini innovatsiyasiz tasavvur etish qiyin. Bugungi kunda dunyo amaliyotida muzeylarning jozibadorligini oshirishda audio gidlar, QR-kodli axborot tizimi, virtual reallik, kengaytirilgan reallik, 3D rekonstruksiya va interaktiv sensorli panellardan keng foydalanilmoqda. Bunday texnologiyalar eksponatlarni "jonlantiradi", ularning tarixiy kontekstini chuqurroq tushunishga yordam beradi va ayniqsa yosh auditoriya uchun muzeyni yanada qiziqarli qiladi. Masalan, oddiy yozma lavha o'rniga QR-kod orqali bir necha tildagi tavsif, video, xarita yoki tarixiy sharh taqdim etilishi mumkin. Virtual ekskursiyalar esa muzeyga jismonan bora olmaydigan auditoriyani ham qamrab olish imkonini beradi. Bu, ayniqsa, xalqaro miqyosda muzeyning tanilishiga xizmat qiladi. Onlayn chipta tizimlari, elektron kataloglar va mobil ilovalar tashriflarni rejalashtirishni yengillashtiradi, xizmatlar sifatini oshiradi va tashrif buyuruvchilar[13].

haqidagi tahliliy ma'lumotlarni yig'ish imkonini beradi.

Innovatsion yondashuv muzeyning an'anaviy funksiyalarini inkor etmaydi, aksincha ularni yangi shaklda ommaga yetkazadi. Natijada muzey konservativ saqlash muassasasidan dinamik, interaktiv va raqobatbardosh turistik markazga aylanadi.

O'zbekistonda muzey turizmini rivojlantirish imkoniyatlari va muammolari

O'zbekiston hududida qadimiy sivilizatsiyalar, Buyuk ipak yo'li, islom madaniyati, o'rta asr ilm-fani, me'morchilik, hunarmandchilik va milliy san'atga oid ulkan meros mavjud. Bu meros ko'plab muzeylarda aks etgan bo'lib, ular madaniy turizmni rivojlantirish uchun mustahkam asos bo'lib xizmat qiladi. Poytaxt va viloyatlardagi tarix, san'at, o'lkashunoslik, memorial va ixtisoslashtirilgan muzeylar turizm marshrutlarini boyitishda alohida o'rin tutadi[14].

Shu bilan birga, ayrim tizimli muammolar ham saqlanib qolmoqda. Birinchidan, ba'zi muzeylarda ekspozitsiya dizayni va axborot berish usullari eskirgan. Ikkinchidan, ko'p tillilik masalasi yetarli darajada yo'lga qo'yilmaganligi sababli xorijiy turistlar uchun to'liq informatsion qulaylik yaratilmayapti. Uchinchidan, marketing va reklama ishlari ko'plab hollarda sust olib boriladi. To'rtinchidan, muzeylar turistik paketlar va marshrutlarga yetarlicha integratsiya qilinmagan. Natijada muzeylar salohiyati mavjud bo'lsa-da, ularning tashrif ko'rsatkichlari kutilgan darajada yuqori emas.

Mazkur muammolarni hal qilish uchun kompleks yondashuv zarur. Avvalo, muzeylar faoliyatini turizm, ta'lim, madaniyat va axborot texnologiyalari sohalari bilan integratsiyalash lozim.

Ikkinchidan, muzeylar uchun zamonaviy menejment va marketing tizimini joriy etish kerak. Uchinchidan, interaktiv va raqamli yechimlarni tatbiq etish orqali tashrif buyuruvchilar tajribasini yaxshilash zarur.

To‘rtinchidan, muzeylarni hududiy turistik klasterlar tarkibiga faol kiritish, ularni mehmonxona, transport, gastronomiya va hunarmandchilik obyektlari bilan bog‘lash muhimdir[15].

Xulosa

Yuqoridagi tahlillar shuni ko‘rsatadiki, muzey turizmi zamonaviy turizm tizimida nafaqat madaniy-ma‘rifiy, balki iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan ham katta ahamiyatga ega bo‘lgan yo‘nalishdir. U tarixiy va madaniy merosni asrash, jamiyatning ma‘naviy salohiyatini oshirish, yosh avlodni milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash hamda hududlarning turistik jozibadorligini kuchaytirishga xizmat qiladi. Shu sababli muzey turizmini rivojlantirish masalasi faqat madaniyat sohasi doirasida emas, balki iqtisodiy rivojlanish, hududiy boshqaruv va xalqaro imij siyosati bilan chambarchas bog‘liq masala sifatida qaralishi lozim.

Muzey turizmining amaliy samarasi uning ko‘p tarmoqli ta‘sirida namoyon bo‘ladi. Muzeylarga tashriflar ko‘payishi transport, mehmonxona, umumiy ovqatlanish, savdo, ekskursiya xizmatlari va suvenir ishlab chiqarish kabi ko‘plab sohalarning rivojlanishiga turtki beradi. Bu esa o‘z navbatida yangi ish o‘rinlari yaratish, xizmatlar bozorini kengaytirish va hududiy daromadlar oshishiga olib keladi. Demak, muzey turizmi iqtisodiy multiplikator xususiyatiga ega bo‘lib, uning samarasi bevosita va bilvosita ko‘rinishlarda namoyon bo‘ladi.

Tadqiqot natijalari shuni ham ko‘rsatadiki, muzey turizmini rivojlantirish uchun faqat boy tarixiy fondning mavjudligi yetarli emas. Muzeylar faoliyatida zamonaviy boshqaruv, innovatsion texnologiyalar, interaktiv ekspozitsiyalar, sifatli servis, ko‘p tilli axborot ta‘minoti va kuchli marketing strategiyalarining mavjudligi hal qiluvchi omil hisoblanadi. Shu jihatdan O‘zbekiston muzeylari oldida ularni zamon talablari asosida modernizatsiya qilish, raqamli platformalarga integratsiyalash va xalqaro turistik bozorda faol targ‘ib etish vazifasi turibdi.

Muzey turizmi O‘zbekistonning boy tarixiy-madaniy salohiyatini namoyish etuvchi eng istiqbolli yo‘nalishlardan biridir. Uni izchil rivojlantirish orqali nafaqat milliy merosni asrash va targ‘ib qilish, balki hududiy turizmni faollashtirish, aholi bandligini oshirish va mamlakatning xalqaro nufuzini mustahkamlash mumkin. Shuning uchun muzey turizmini rivojlantirish davlat, hududiy boshqaruv organlari, muzey muassasalari, turizm subyektlari va ta‘lim tizimi hamkorligida amalga oshirilishi lozim bo‘lgan ustuvor yo‘nalish hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Yu. P. Urunbayeva, “The Role of the Service Sector in Increasing Employment of the Population,” *Modern Scientific Research: Topical Issues, Achievements and Innovations*, Finland, vol. 14, no. 1, 2023.
2. Yu. Urunbayeva, “The Role of the Service Sector in the Socio-Economic Development of the Country,” *Economics and Innovative Technologies*, no. 4, pp. 38–46, 2016.
3. Yu. P. Urunbayeva, *Service Sector and Living Standards of the Population: Interconnection and Development Prospects*. Tashkent: Fan Publishing House, 2013, p. 156.
4. Yu. P. Urunbayeva, “Development of Museum Tourism as a Key Factor in Increasing Population Welfare,” *Servis Scientific-Practical Journal*, Samarkand, vol. 2, no. 1, pp. 107–111, 2024.
5. Yu. P. Urunbayeva, “The Place of Services in the Formation of the Digital Economy,” <https://papers.euroasiaconference.com/index.php/eac/article/view/510>
6. Yu. P. Urunbayeva, “Goals and Objectives of Organizing and Developing New Museum Tourism in Uzbekistan,” *Servis Scientific-Practical Journal*, Samarkand, vol. 2, no. 1, pp. 83–87, 2024.
7. Yu. P. Urunbayeva, “Theoretical Foundations of the Development of Museum Tourism in New Uzbekistan,” *Biznes-Ekspert Journal*, no. 3, pp. 8–13, 2024.
8. Yu. P. Urunbayeva, “Museum Tourism and the Living Standards of the Population,” *Biznes-Ekspert Journal*, no. 3, pp. 8–13, 2024.
9. Yu. P. Urunbayeva, “The Importance of Museums in Enriching the Spiritual and Educational Values of the Population and Educating the Younger Generation in the Spirit of Patriotism,” *Economics and Tourism International Scientific and Innovative Journal*, vol. 2, no. 16, pp. 74–84, 2024.
10. Yu. P. Urunbayeva, “Museum Tourism Services in an Innovative Economy,” <https://cajtmf.centralasianstudies.org/index.php/CAJITMF/article/view/776>

11. Yu. P. Urunbayeva, "The Importance of Introducing New Types of Tourism into the Structure of the Economy," <https://cajitmf.centralasianstudies.org/index.php/CAJITMF/article/view/776>
12. Yu. P. Urunbayeva, "Local History Museums of Uzbekistan," *Human Capital and Social Development Journal*, vol. 11, no. 5, pp. 49–54, 2024.
13. Yu. P. Urunbayeva, "Spiritual and Socio-Economic Importance of Organizing and Developing Museum Tourism Services," vol. 12, no. 6, pp. 45–50, 2024.
14. Yu. P. Urunbayeva, "Ways to Develop the Museum Tourism Market in Uzbekistan," *Servis Scientific-Practical Journal*, Samarkand, no. 3, pp. 107–113, 2025.
15. Yu. P. Urunbayeva, "The Current State of Development of Museum Tourism Services in the Samarkand